

Posudek vedoucího práce:

Hodnocená bakalářská práce: Marie Bartošová: *Letopisy Narnie jako podpůrná pomůcka pro výuku náboženství dětí mladšího školního věku*, 2023, rkp 50 stran (vč. příloh)

Univerzita, fakulta, institut: Katedra kulturních a náboženských studií, PdF UHK

Studijní obor: Náboženská výchova

Vedoucí práce: Lukáš de la Vega Nosek, Ph.D.

Oponent práce: doc. Mgr. Jan Hojda, Th.D.

Hodnocení vedoucího práce:

Originálnost a vhodnost tématu: **A**

Myšlenkové zpracování, invence: **B**

Metoda práce: **C**

Formální zpracování práce: **C**

Stylistické a gramatické zpracování práce: **B**

Komunikace studentky a spolupráce s vedoucím práce: **B**

Návrh na výsledné hodnocení:

Otázka k obhajobě: *Svou práci stavíte metodologicky velmi nejasně. Prosím ještě jednou si přečtěte metodologickou pasáž v Albericho-Dřimalovi (Katechetika, Portál, 2008, s. 175-188) a řekněte mi: a) jaké obecné metody katecheze může používat; b) jakou z těchto metod jste užívala vy při sepsání této bakalářské práce, jak jste sama postupovala.*

Podrobně:

I) Originálnost a vhodnost tématu (navržené hodnocení A)

Předkládaná bakalářská práce nevznikala jednoduše, její vypracování trvalo několik let. Téma je velmi zajímavé a velmi praktické. Jestliže jsme na Pedagogické fakultě je proto třeba výrazně přivítat téma, které se zaměřuje na obsah i formu náboženské výchovy. Letopisy Narnie jsou v posledních desetiletích velmi populární zásluhou filmů, i z toho důvodu je třeba téma také kvitovat. Nehledě k tomu, že aspirantka sama má zkušenost s výukou dětí, proto je její téma silně navázáno na praxi a vede k praxi.

Práci tedy považuji za tématicky skvělou a vhodnou pro tento typ závěrečné práce na tomto oboru. Vřele ji doporučuji k obhajobě.

II) Myšlenkové zpracování, invence (navržené hodnocení B)

Autorka práci rozdělila do tří kapitol, kterým předkládá *Úvod* (s. 8-10) a shrnuje je v *Závěru* (s. 40-41).

V první kapitole se zabývá životem a díle C. S. Lewise (*1. C. S. Lewis – život a dílo*, s. 11-18).

Kapitola není objevná, spíše shromažďuje dostupné informace formou jakési koláže. Bohužel autorka neodlišuje důležité a méně důležité informace (viz s. 11: „*Flory (Florenc Hamiltonové), která získala červený diplom z algebry, geometrie a logiky.*“) Ale není to na úkor čtivosti nebo přílišného počtu stránek. Autorka sem přidává také soupis Lewisovi bibliografie. Sympaticky ji nechává v originálním jazyce – angličtině, a přidává často svůj vlastní český překlad. Jen škoda, že si nedala práci s upozorněním na stávající české překlady.

V druhé kapitole představuje Letopisy Narnie z hlediska několika vybraných teologických námětů (*2. Letopisy Narnie – teologické podtexty k vybraným tématům*, s. 19-23), které později využije. Nazývá je podtexty, termínem, který není uspokojivě vysvětlen, ale zřejmě myslí příběhy, které autor nezamýšlel, jako převyprávění křesťanských věřených skutečností, přesto na ně odkazují. Škoda, že se u této skutečnosti krátce nezastavila a nepromyslela toto „tajemství“. Mohla si položit obecnou otázku, zdali křesťanské umělecké dílo je definováno zobrazeným předmětem z hájemství křesťanství, nebo „jen“ křesťanskou vírou autora (apod... úvahy).

Kapitulu aspirantka dělí do třech příběhů, které bude v dalším používat při tvorbě katechezí. Nejprve je to příběh o stvoření Narnie, resp. o stvoření světa (s. 20), dále je to příběh o stromu, jablku a zlu, resp. o pokušení v ráji (s. 20-22), a v neposlední řadě si všímá příběhu lva Aslana, resp. velikonoční oběti Krista (s. 22-23). Kapitola je psána čtivě a s hloubkou. Je evidentní, že aspirantka má Lewisovu edici o Narnii velmi dobře nejen nastudovanou, ale prožitou a promyšlenou. Velmi trefně pojmenovává symboly a prolnutí jednotlivých událostí v románech, i ve starozákonních či novozákonních předobrazech. Sice je to do jisté míry nesystematické, a již vůbec ne kompletní, ale postačí to k tématu její práce.

Ve třetí stěžejní kapitole předkládá podrobnější přípravy a realizace jednotlivých katechezí na základě dříve vybraných témat knih *Letopisy Narnie (3. Příprava katechezí pro výuku náboženství, s. 24-39)*. Vše předkládá jako možný scénář s komentářem a vlastní reflexí, již proběhnutého katecheze. Nejprve to je *scénář ke katechezi o stvoření světa (s. 25-30)*, poté *scénář k pokušení v ráji (s. 30-35)* a závěrem *scénář katecheze velikonoční oběť (s. 35-39)*, k ní přidala metodologicky odlišný přístup, kdy se i dívali na příslušný film.

Každou tuto podkapitulu rozděluje do *stručného obsahu katecheze (vč. cíle katecheze a pomůcek) – vlastní katecheze – motivace a práce s metodickou pomůckou – společného zhodnocení a závěru – autorčiny reflexe vlastní katecheze*. Drobnou vadou na kráse je užitá *Wir-forma (my, děláme, dáme si pozor, dětem řekneme...)*. Myslím, že odborný text by si měl uchovat klasickou *Er-formu*. Na druhou stranu je tento text velmi prakticky zaměřený a užitá psaná formy není na škodu, ba naopak.

Jako přílohu autorka k práci přidává několik fotografií a schémat, které popisuje v textu, nebo na které odkazuje. Jde o pomůcky, či fotografie z realizace.

Struktura práce je adekvátní, jasná. Pouze název *podtexty* (viz 2. kapitola) trochu mate. Obecně lze autorce vytknout, že řada termínů či konceptů, se kterými pracuje, zůstala bez hlubšího komentáře. Týká se to např. hlouběji rozpracované psychologie dětí, jakým klíčem rozhodla o volbě té které epizody, z nevyjasněných termínů: *podtext, katecheze, výuka náboženství, symbol, starodávná magie, oběť, pokušení, proč nepředložila analýzu stávajícího stavu, itinerář projektu...*

Pro celek práce to však nemá větší vliv a práce je i tak ucelená a pochopitelná.

Práci doporučuji k obhajobě i z hlediska myšlenkového i autorčiny vlastní invence. Invence se rodila těžce, autorka mohla rozebrat filosofii symbolu, případně Lewisovy příběhy, a proč je aplikuje na to konkrétní křesťanské téma, jak přistupovat k interpretační komparaci, proč pro katechezi dětí užívat literární či filmové dílo křesťanského autora, proč nikoliv „nekřesťanského“ autora... apod. Ovšem domnívám se, že práce, jak byla promyšlena, k tomu necítila. Její cíl byl jednoduchý: uvést příběhy, jako inspiraci pro katechezi, a to se autorce jistě povedlo.

Vřele práci doporučuji k obhajobě.

III) Metoda práce (navržené hodnocení C)

Součástí každého odborného textu, i bakalářské práce, by měla být zpráva o metodě. Tato práce se metodou zabývá na více místech. Ne vždy uspokojivě.

Ale popořadě. Nejprve se autorka věnuje motivům, potažmo cíli práce:

s. 8: *„Mě zaujala myšlenka, proč nevyužít tento teologický podtext ve výuce náboženství, k tomu, aby děti pomocí těchto příběhů lépe pronikly k největším tajemstvím křesťanské víry. V každé ze sedmi knih jsou nějaká tato „tajemství“ ukryta. A neboť by bylo obsahově náročné se zabývat všemi těmito „tajemstvími“, zaměřila jsem se na tři témata (stvoření světa, pokušení v ráji a velikonoční oběť), kterým se budu věnovat. Ráda bych právě pomocí Lewisova díla tuto složitou oblast křesťanské víry přiblížila i dětem školního věku.“* Velmi věrohodný a plně adekvátní motiv i nastíněné cíle pro bakalářskou práci.

s. 9: *„Ve třetí části mé práce předkládám podrobné přípravy katechezí, které se věnují výše zmíněným „tajemstvím“. Předkládám zde ne jenom záměr katecheze, ale také neméně potřebnou*

motivaci k aktivitě a práci s metodickými pomůckami, které jsem si pro tuto činnost sama vymyslela a vyrobila.“ Výborně! Příprava vlastní metodické pomůcka! Skvělý počin!

s. 9-10: „V knize *Katechetika, v kapitole Východiska katechetické metodologie jsou popisovány metody katecheze, které se ve své práci budu snažit aplikovat. V teorii a praxi se lze tedy setkat se čtverým chápáním pojmu „metoda“.*

1. *Metoda jako ucelené plánování a realizace konkrétního katechetického projektu. Zahrnuje v sobě všechny prvky utvářející katechetický proces včetně obsahu, který sdělujeme.*

2. *Metoda jako typ katecheze – strukturovaný systém činitelů, kterými působíme koordinovaně za účelem dosáhnout určitého cíle. I v tomto smyslu obsahuje kritéria obsahu.*

3. *Metoda jako sled pracovních kroků v kontextu určitého katechetického projektu za účelem zprostředkování konkrétního obsahu a dosažení konkrétního, a to zpravidla dílčího cíle, např. metody práce s textem Bible.“* Toto je stěžejní místo z pohledu metodologie v hodnocené bakalářské práci. Uvedená parafráze Albericho-Dřimalovy *Katechetiky* je pouze odkaz na význam, nikoliv na metodu samu. K užité metodě zde autorka nic neuvádí! Pouze nějak definuje metodu v rámci katecheze, samotná metoda ji však uniká. Stačilo zalistovat monografií ke katechetice o pár řádků dále a zde si všimnout aplikování těchto významů slova metoda v katechetice, v rámci druhů metod, či v nich přítomných etap (*pozorování – analýza – návrh projektu – realizace – hodnocení – aktualizace projektu*).

s. 24: „*Snahou je tedy poukázat na to, že literárním dílem C.S.Lewis mohou být dětem přiblíženy některé pravdy křesťanské víry.*“ Dobrý postřeh, ale chybí mi zde důvod. Proč v jeho díle mohou být přiblíženy (podivný češtinářský tvar) křesťanské pravdy. Je v tom Lewis nějak specifický? Předkládá pravdy nějak zajímavěji, originálně? V čem tkví jeho specifikum?

s. 24: „*Nakonec se mi k těmto účelům podařilo shromáždit osm až jedenáct dětí ve věku od sedmi do dvanácti let, odpovídající 1. stupni ZŠ. Tři děti 1.tř., tři děti 2.tř., tři děti 3.tř. a dvě děti 5.tř., plus další čtyři děti předškolního věku – sourozenci.*“ Je to dobře popsany výběr žáků. Škoda jen, že zde autorka nepředložila hlouběji dětskou psychologii, kdy by si precizněji všimla rozdílů ve vnímání a z toho pramenících důrazů na to, které dítě v tom kterém věku. Metodologicky by pak práce byla plastičtější a metodologická etapa přípravy by byla precizněji uchopena.

s. 40: „*Přípravou rozborů vybraných teologických podtextů Letopisů Narnie jsem nejen sobě mohla poodhalit mnohem hlubší význam některých symbolů, které nemusí být na první pohled hned patrné. Zejména mě pak zaujala Lewisova práce se symbolikou „ročních období“ ve knize Lev, čarodějnice a skříň. Stěžejní pak pro moji práci bylo vytváření celkových katechetických příprav pro výuku náboženství pro děti mladšího školního věku. Témata setkání vyplývající z knih byla jasná. Obtížnější pak však bylo stanovení si odpovídajících cílů.*“ Dobře shrnutý postup práce, i se specifikacemi. Ovšem proč autorka v práci neakcentuje ona *roční období*, proč? Dále pak témata setkání prý byla jasná! To pro obsah a metodu bakalářské práce považuji za nejasné, resp. za chybu. Jak byla jasná, komu? Vždyť knihy měli jistě řadu dalších možných subtémat, autorka zde měla jasněji pospat výběr těchto témat, a důvod, proč si je vybrala.

s. 41: „*Určitě jsem si ale potvrdila svůj předpoklad, že děti jsou schopny velmi dobře vnímat tajemství víry i pod (za) povrchem nějakého jiného příběhu. A také i to, že bezprostřednost a představitivost mladších školních dětí, podle mého názoru, napomáhá k vnímavějšímu přijímání křesťanských pravd zúčastněných dětí, které měly zájem i snahu se zapojovat do našich aktivit.*“ To jsou dobré postřehy, ale mohly být precizněji a badatelsky přesněji předloženy. Například v rámci hodnocení v souvislosti s psychologií dětí.

Bakalářskou práci považuji za obhajitelnou.

IV) Formální zpracování práce (navržené hodnocení C)

Bakalářská práce je z formálních hledisek slabší. Především tím, že spíše popisuje praxi katecheze a její obsah *Wir-formou*, než aby odůvodňovala jeho obsah, či metodu. Poznámky pod čarou, počet položek v bibliografii, struktura, přílohy, to vše splňuje kritéria kladená na bakalářskou práci. Vezmu-li v úvahu, že práce může (a měla by) posloužit k následné

katechetické praxi nejenom autorce, ale i dalším, pak i přes slabiny této práce, ji kvituji, a doporučuji k obhajobě.

V) Stylistické a gramatické zpracování práce (navržené hodnocení B)

Hodnotit stylistiku a gramatiku této bakalářské práce je úkol zjednodušený. Jednak autorka gramatických a stylistických chyb moc neudělala. Jedinou vadou na kráse, kterou jsem již vícekrát zmínil, je ona Wir-forma. Jinak je práce čtivá, dobře strukturovaná. Není nijak myslitelsky hluboká, ale to vůbec nevadí.

Práci doporučuji k obhajobě.

VI) Komunikace studenta a spolupráce s vedoucím práce (navržené hodnocení B)

Psaní bakalářské práce je minimálně roční proces vzájemného setkávání, diskuzí, tříbení myšlenek, nalézání pokusů a omylů. Jde o výměnu mailů, společných setkání a konzultací. Společného hledání adekvátní literatury, sepisování první, druhé, třetí verze. S autorkou jsme se sice domluvili na tomto skvělém tématu, ale vlivem mnoha životních okolností se autorka na dlouhou dobu odmlčela. Kontaktovala mne až v průběhu jara 2023, kdy jsme se dohodli na závěrečných krocích. Práci měla sepsanou zhruba z 1/3, v posledních měsících a týdnech tak dopsala zbytek. Komunikace a akceptace mých návrhů byla na dobré úrovni a jsem rád, že bakalářská práce vznikla.

Souhrnné hodnocení:

Předkládaná bakalářská práce je dle mého soudu tématicky velmi vhodná pro tento obor. S trochou studu musím přiznat, že by byl jako vedoucí práce lepší kdokoliv, kdo se zabývá katechezí, a to převážně pro její praktičnost. Práce je vskutku nabídkou k praxi. Částečně je zde obsažena reflexe, již prožité praxe, ale především jde o možnou nabídku, jak katechezi postavit. C. S. Lewis je dle mého soudu příliš pravoplánově křesťanský autor, sám rozhodně nejsem příznivec Letopisů Narnie, a proto se mi zprvu zdálo, že sepsat katecheze o těchto knihách bude velmi snadné, téměř nevhodné pro bakalářskou práci. Ovšem až autorka mi ukázala, jak spletitý životní příběh Lewis měl, a jak nevědomky psal do svých děl věci, „tolik“ křesťanské. Práce není dokonalá, ale svou uceleností, kompaktností, prolnutím praxe a teorie, a hluboce prožívanou reflexí samotné autorky je skvělá. Autorce doporučuji, aby kontaktovala katechetické centrum té, či oné diecéze, a aby zde dala počet ze svých výsledků. Jistě by se tyto přípravy i zde mohly hodit.

Práci s radostí a nadšením doporučuji k obhajobě.

V Uhlířských Janovicích

Dne 7. 8. 2023

Lukáš de la Vega Nosek